

მდგრადი განვითარება ბიზნესის ფუნდამენტური ასპექტი

ნელი სესაძე

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი

ლია პიტიურიშვილი

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი

ნინელი თევდორაშვილი

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი

აბსტრაქტი

ტერმინი მდგრადი განვითარება ფართოდ გავრცელდა 80-იანი წლების ბოლოს. ტერმინის ავტორად ითვლება მე-18 საუკუნის მაღაროების ინსპექტორი საქსონიაში, ჰანს კარლ ფონ კარლოვიცი [Hans Carl von Carlowitz], რომელმაც 1713 წელს პირველად გამოიყენა ეს ტერმინი თავის ნიგნში "Sylvicultura Oeconomica" (ტყეების გონივრული მართვის ხელოვნება და ეკონომიკა). დღესდღეობით მდგრადი განვითარება ბევრად უფრო ფართო და კომპლექსური ცნებაა და მრავალ საკითხს და თემას მოიცავს.

გაეროს კომისიის ანგარიშში „ჩვენი ერთიანი მომავალი“ (Our Common Future) მდგრადი განვითარება განსაზღვრულ იქნა როგორც პროცესი, რომელიც ეფუძნება პრინციპს, რომლის თანახმად ისე უნდა დაკმაყოფილდეს ამჟამინდელი თაობის მოთხოვნილებები, რომ მომავალი თაობების საჭიროებების დაკმაყოფილებას არ შეექმნას საფრთხე. მდგრადი განვითარება გულისხმობს პირობების შექმნას გრძელვადიანი ეკონომიკური განვითარებისათვის გარემოს დაცვის საკითხების მაქსიმალური გათვალისწინებით. იგი ცნობილია აგრეთვე "Brundtland Report"-ის სახელით, კომისიის თავმჯდომარის, ქ-ნ Gro Harlem Brundtland-ის სახელის მიხედვით.

კლიმატური ცვლილებები, ჰაერის დაბინძურების საგანგაშო დონე, რესურსების ამონურვის საფრთხე - ეს ის პრობლემებია, რომელთა გამოც თანამედროვე მსოფლიომ გადანყვიტა, გადახედოს განვითარების კლასიკურ გეგმას და იზრუნოს ხვალინდელ დღეზე, მომავალი თაობების ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობაზე.

მდგრადი განვითარება მოიცავს ეკონომიკურ, სოციალურ და ეკოლოგიურ ასპექტებს. მიიჩნევა, რომ განვითარება უნდა იყოს ეკონომიკურად ხელსაყრელი, სოციალურად სამართლიანი და გარემოსთვის დამზოგავი.

ამჟამად გაზრდილია ინვესტორთა ინტერესი მდგრადი ბიზნესის განვითარებით დაკავებული კომპანიების მიმართ. ინვესტორთა ყურადღების ცენტრში მოექცა საკითხები, თუ როგორ აგვარებენ კომპანიები ისეთ პრობლემებს, რამაც შეიძლება

არსებითი გავლენა იქონიოს მათ ბიზნესზე: კლიმატის ცვლილება, გენდერული მრავალფეროვნება ან მინოდების ჯაჭვის რისკები და სხვა მრავალი.

მდგრადი განვითარების შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნება აუცილებელი გახდა მსოფლიოს უმრავლეს ქვეყანაში, მათ შორის G7-სა და ევროკავშირში. ეს მოთხოვნა ვრცელდება იმ კომპანიებზეც, რომლებსაც სურთ ამ ბაზრებზე ოპერირება ან ამ ქვეყნების კომპანიებთან ურთიერთობა.

სტატიაში მიმოხილულია მდგრადი განვითარების საერთაშორისო სტანდარტები ამ სფეროში. ასევე, გაანალიზებულია ბიზნეს-სუბიექტთა მცდელობა განახორციელონ ინიციატივები მდგრადი განვითარების ხელშესაწყობად.

საკვანძო სიტყვები: მდგრადი განვითარება, მდგრადი განვითარების საერთაშორისო საბჭო, IFRS S1 და S2 სტანდარტები.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IS A FUNDAMENTAL ASPECT OF BUSINESS

Neli Sesadze

Professor of Georgian National University

Lia Pitiurishvili

Professor of Georgian National University

Nineli Tevdorashvili

Professor of Georgian National University

ABSTRACT

On 26 June 2023, the International Sustainability Standards Board (ISSB) published the first IFRS standards on sustainability disclosures, IFRS S1 and S2.

These standards require companies to disclose meaningful and comparable sustainability information that reflects a company's ability to generate cash flows, access to finance and cost of capital over the short, medium and long term to assist investors in decision-making.

This article provides a brief overview of the new standards.

It also analyzes the activities carried out over the last period by the Accounting, Reporting and Audit Su-

pervision Service of the substructure of the Ministry of Finance of Georgia in this area.

The International Sustainability Standards Board (ISSB) today, June 26, released its first ESG reporting standards (IFRS S1 and IFRS S2). The new developments are based on the voluntary standards of the G20 Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). The standards were officially launched by ISSB Chairman Emmanuel Faber at the IFRS Foundation's annual conference in London, UK.

The new developments are based on the voluntary standards of the G20 Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). The standards were officially launched by ISSB Chairman Emmanuel Faber at the IFRS Foundation's annual conference in London, UK.

Keywords: Sustainable Development, International Council for Sustainable Development, IFRS S1 and S2

ძირითადი ნაწილი

ყოველი ორგანიზაცია - დიდი მულტინაციონალური კომპანია, თუ მცირე ბიზნესი, სამთავრობო უწყება, თუ არასამთავრობო ორგანიზაცია - ზეგავლენას ახდენს ბუნებრივ თუ სოციალურ გარემოზე მის გარშემო. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ თითოეული ორგანიზაცია ითვალისწინებდეს არა მხოლოდ თავის უშუალო მიზნებს, არამედ იმასაც, თუ როგორ ზეგავლენას მოახდენს მისი საქმიანობა ბუნებრივ გარემოსა და სოციალურ-ეკონომიკურ სისტემებზე.

საფონდო ბირჟები და მარეგულირებელი ორგანოები ადგენენ მდგრადობისა და კლიმატის გამჟღავნების წესებს. ამჟამად, 71-ს - მსოფლიოს საფონდო ბირჟების ნახევარზე მეტს - აქვს ESG-ის გამჟღავნების სახელმძღვანელო წესები; 2015 წელს იყო მხოლოდ 13. სავალდებულო წესები მოქმედებს 27 ბაზარზე, რომელთაგან 16 განვითარებადი ბაზარია, გაეროს მონაცემთა ბაზის მიხედვით.

მდგრადი განვითარების საკითხების შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნების სტანდარტების ჰარმონიზაცია შექმნის სანდო და შესადარებელ ESG მონაცემებსა, რაც სულ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება კაპიტალისა და ინვესტორთა მოზიდვისა და მწვანე გარემოს განადგურების თავიდან ასაცილებლად.

სხვადასხვა სტანდარტებისა და სისტემების ერთმანეთთან დაახლოების მიზნით პოზიტიურ ნაბიჯს წარმოადგენს IFRS Foundation-ის მდგრადობისა და კლიმატის ანგარიშგების ახალი სტანდარტები და ევროპის მდგრადობის ანგარიშგების სტანდარტები.

ახალი განვითარება ეფუძნება კლიმატთან დაკავშირებული ფინანსური ინფორმაციის გამჟღავნების G20 სამუშაო ჯგუფის (TCFD) ნებაყოფლობით სტანდარტებს. სტანდარტები ოფიციალურად წარადგინა ISSB-ის თავმჯდომარემ ემანუელ ფაბერმა IFRS Foundation-ის ყოველწლიურ კონფერენციაზე ლონდონში.

სტანდარტები შედის ძალაში 2024 წლიდან. თითოეული ქვეყანა თვითონ გადაწყვეტს ამ სტანდარტების ამოქმედების საკითხს.¹

მათი გამოყენების შესაძლებლობას განიხილვენ კანადა, დიდი ბრიტანეთი, იაპონია, სინგაპური, ნიგერია, ჩილე, მალაიზია, ბრაზილია, ეგვიპტე, კენია და სამხრეთ აფრიკა.

ევროკავშირში დასრულდა გამჟღავნების წესების შემუშავების პროცესი, რომელიც თავსებადია ახალ IFRS სტანდარტებთან.

ამავდროულად, ვინაიდან ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტები (IFRS) ოფიციალურად იქნა მიღებული და ძალაშია საქართველოში, ამიტომ IFRS Foundation-ის მიერ მიღებული ახალი სტანდარტები ასევე გამოყენებული იქნება საქართველოში 2025 წლიდან.²

სტანდარტის სრული სახელწოდებაა IFRS S1 „მდგრადი განვითარებასთან დაკავშირებული ფინანსური ინფორმაციის გამჟღავნების ზოგადი მოთხოვნები“ » (IFRS S1. General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information).

აღნიშნული წარმოადგენს უნივერსალურ სტანდარტს, რომელიც განსაზღვრავს IFRS სტანდარტების გამოყენების და აუცილებელი ინფორმაციის გამჟღავნების ზოგად მოთხოვნებს მდგრადი განვითარების სფეროში, რომელიც დაკავშირებულია რისკებთან და შესაძლებლობებთან მართვის ყველა სფეროში, მიწოდების ჯაჭვების ჩათვლით.

სტანდარტის სრული სახელწოდებაა IFRS S2 „კლიმატთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამჟღავნება“ (IFRS S2. Climate-related Disclosures).

აღნიშნული სტანდარტი ავსებს და აზუსტებს IFRS S1 მოთხოვნებს კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებულ ინფორმაციასთან და მის გამჟღავნებასთან მიმართებაში, ამასთან ერთად აძლიერებს TCFD მოთხოვნებს ცალკეული საკითხის გამჟღავნების შესახებ.

ამ მოთხოვნებში მთავარია „ორმაგი არსებითობის“ პრინციპი. ის ითხოვს კომპანიებისაგან, აღიარონ როგორც მდგრადი განვითარების საკითხები, რომლებიც საფრთხეს უქმნის მათ საქმიანობას, არამედ საკითხებიც, რომლებიც ეხება მათი ბიზნესის გლობალურ ეკოლოგიურ და სოციალურ ზეგავლენას. მხედველობაში გვაქვს კლიმატის ცვლილე-

1 Comparison IFRS S2 Climate-related Disclosures with the TCFD Recommendations July 2023 IFRS Sustainability <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/ifrs-s2/ifrs-s2-comparison-tcf-july2023.pdf>

2 https://www.wecf.org/wp-content/uploads/2020/02/WeResearch-for-WECF_Final-Report_GEO.pdf

ბის, ასევე დამატებით ეკოლოგიური, კერძოდ გარემოს დაბინძურების და ბიომრავალფეროვნების საკითხები. ასევე, მნიშვნელოვანია გამჟღავნდეს სოციალური თემები (საკითხები საკუთარი სამუშაო ძალასა და ღირებულების ჯაჭვში ჩართულ დასაქმებულებთან მიმართებაში), ბიზნესის მართვის ხარისხთან დაკავშირებულ თემები (მაგალითად, საქმიანი ეთიკა და მომწოდებლებთან ანაგრისშწორების პრაქტიკა).

კორპორატიული პასუხისმგებლობის ნათელი მაგალითები უამრავია. ბიზნეს-სუბიექტები გამოდიან ინიციატივებით გაახორციელონ მდგრადი და ეკოლოგიურად პასუხისმგებლიანი ბიზნეს პრაქტიკა. კომპანიები ცდილობენ მინიმუმამდე დაიყვანონ მათი უარყოფითი გავლენა გარემოზე, შეინარჩუნონ ბუნებრივი რესურსები, შეამცირონ დაბინძურება და ხელი შეუწყონ გარემოსა და სოციალურ მდგრადობას.

მწვანე კომპანიების საქმიანობის მახასიათებლებებიდან აღსანიშნავია:

მდგრადი მომარაგება: ისინი პრიორიტეტს ანიჭებენ განახლებადი მასალების გამოყენებას, ნარჩენების შემცირებას და ემისიების მინიმიზაციას ნარმოებისა და მიწოდების ჯაჭვში.

ენერგოეფექტურობა: მწვანე კომპანიები ცდილობენ შეამცირონ ენერგიის მოხმარება და გადაერთონ სუფთა, განახლებადი ენერგიის წყაროებზე.

ნარჩენების შემცირება: ისინი ცდილობენ მინიმუმამდე დაიყვანონ ნარჩენები მასალების გადამუშავებით, ხელახლა გამოყენებით და გადამუშავებით და შეფუთვითა და პროდუქტების შემუშავებით, რომლებიც ნაკლებ ნარჩენებს გამოიმუშავებენ.

ემისიების შემცირება: კომპანიები მუშაობენ სათბურის გაზების და ჰაერის დამაბინძურებლების შემცირებაზე, ხშირად ნერგავენ ენერგოეფექტურ ტექნოლოგიებს და ხელს უწყობენ ტრანსპორტირების ალტერნატიულ ვარიანტებს.

ეთიკური სამუშაო სტანდარტები: მწვანე კომპანია პრიორიტეტს ანიჭებს სამართლიან შრომით პრაქტიკას-თანამშრომლების გონივრულ შრომის ანაზღაურებას, უსაფრთხო სამუშაო პირობებს.

ინოვაცია: კომპანიები ერთვებიან კვლევით საქმიანობაში, რათა დადებითი წვლილი შეიტანონ მდგრად განვითარებაში.

გარემოსდაცვითი ინიციატივები: ბევრი ეკოლოგიურად სუფთა კომპანია ჩართულია საქველმოქმედო აქტივობებში ადგილობრივი თემების და გარემოსდაცვითი საკითხების მხარდასაჭერად.

ტოპ 10 მწვანე კომპანია აშშ-ში

1. Tesla, Inc.. Tesla არის ცნობილი ელექტრომობილის (EV) და სუფთა ენერგიის კომპანია. ისინი აწარმოებენ ელექტრო მანქანებს, ბატარეებს და მზის ენერგიის პროდუქტებს.

მწვანე ინიციატივები: იგი პოპულარიზაციას უკეთებს ელექტრო სატრანსპორტო საშუალებებს, როგორიცაა Model S და Model 3, რომლებიც გამოირჩევა მაღალი მწარმოებლურობით. Tesla ასევე აწარმოებს ენერგიის შესანახ პროდუქტებს, როგორიცაა Powerwall და Powerpack.. მზის პროდუქტები მოიცავს მზის პანელებს და სახურავის ფილებს, რომლებიც მომხმარებლებს ელექტროენერგიის გამომუშავების საშუალებას აძლევს.

2. Patagonia. Patagonia არის ტანსაცმლის მწარმოებელი კომპანია.

მწვანე ინიციატივები: ისინი აქტიურად უჭერენ მხარს სამართლიან შრომით პრაქტიკას, იყენებენ გადამუშავებულ მასალებს თავიანთ პროდუქტებში. კომპანია არის B კორპორაცია და აკმაყოფილებს მკაცრ სოციალურ და გარემოსდაცვით სტანდარტებს, ასევე გამოირჩევა ანგარიშვალდებულებით და გამჭვირვალობით.

3. ინტერფეისი. ინტერფეისი გლობალური ლიდერია ეკოლოგიურად სუფთა მოდულური იატაკის სისტემებში.

მწვანე ინიციატივები: მათ შეამცირეს ნარჩენები ისეთი ინიციატივებით, როგორიცაა „დახურული ციკლის გადამუშავება“ და „Cool Carpet“.

4. Etsy, Inc.. Etsy არის ონლაინ ბაზარი, რომელიც აკავშირებს მყიდველებს ხელოსნებთან და გამყიდველებთან, რომლებიც გვთავაზობენ უნიკალურ, ხელნაკეთ ნივთებს.

Etsy ხელს უწყობს ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოებას და მოუწოდებს გამყიდველებს გამოიყენონ ეკოლოგიურად სუფთა მასალები და მეთოდები. მათ აღებული აქვთ ვალდებულება განახორციელონ თავიანთი ოპერაციები 100% განახლებად ენერგიაზე.

5. REI (Recreational Equipment, Inc.)

REI არის საცალო კოოპერატივი, რომელიც სპეციალიზირებულია ტანსაცმლის წარმოებით აქტიური დასვენებისათვის. REI აწარმოებს ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტებს.

6. The North Face. The North Face არის ტანსაცმლის წამყვანი ბრენდი. The North Face მოწოდებულია შეამციროს უარყოფითი ზეგავლენა გარემოზე. ისინი ასევე ყურადღებას ამახვილებენ თავიანთ პროდუქტებში ეკოლოგიურად სუფთა მასალების გამოყენებაზე.

7. Unilever. Unilever არის გლობალური სამომხმარებლო პროდუქტების კომპანია, რომელიც სპეციალიზირებულია საკვები პროდუქტების, პირადი ჰიგიენის და სხვა საშუალებების წარმოებაზე. Unilever აქტიურებს გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების შესამცირებლად. მათ აქვთ „მდგრადი ცოცხალი ბრენდები“, რომლებიც მიზნად ისახავს ეკოლოგიური პროდუქტების წარმოებას. Unilever აქვს ამბიციური მიზნები ნარჩენებისა და ემისიების შემცირების მიზნით.

რების მიმართულებით.

8. Herman Miller. ჰერმან მილერი არის ავეჯის მწარმოებელი, რომელიც ცნობილია თავისი ინოვაციური და ეკოლოგიური დიზაინით. ისინი იყენებენ მასალებს, რომლებიც ადვილად გადამუშავდება, ამცირებენ წარმოების ნარჩენებს და ინვესტირებას ახდენენ ენერგოეფექტურ საწარმოო ობიექტებში.

9. ამაზონი. Amazon არის მრავალეროვნული ელექტრონული კომერციისა და ტექნოლოგიების გიგანტი. Amazon-მა აიღო ვალდებულება მიაღწიოს ნახშირბადის წმინდა ნულოვანი ემისიას 2040 წლისთვის. ისინი მუშაობენ თავიანთი ოპერაციების 100%-ით განახლებადი ენერგიით და ინვესტიცია განახორციელებს ელექტრომობილუბში. ისინი ასევე ხელს უწყობენ ეკოლოგიურად სუფთა შეფუთვისა და გადამუშავების პროგრამებს.

10. IBM. IBM არის ტექნოლოგიური კომპანია, რომელიც ეთავაზობს მრავალფეროვან სერვისებს, მათ შორის ღრუბლოვანი გამოთვლებს, ხელოვნურ ინტელექტს და მონაცემთა ანალიტიკას.

IBM სთავაზობს მომხმარებელს ისეთ ინიციატივებს, როგორიცაა ენერგოეფექტური მონაცემთა ცენტრები, ნახშირბადის შემცირების პროგრამები და განახლებადი ენერგიის შესყიდვები. მათი მიზნებია შეამცირონ ნახშირბადის ემისია და გარემოზე უარყოფითი ზეგავლენა.³

მწვანე კომპანიები პიონერები არიან ამ საქმი-

3 <https://sigmaearth.com/ru/top-10-eco-friendly-companies-in-the-us/>

ანობაში. ისინი მსოფლიოს აჩვენებენ, რომ მდგრადობა არ არის მხოლოდ არჩევანი, არამედ ბიზნესის კეთების ფუნდამენტური ასპექტია. მათი მდგრადი განვითარებისადმი მხარის დაჭერა ქმნის სტანდარტებს, რომლებსაც სხვა ბიზნეს-სუბიექტებიც უნდა მიჰყვნენ.

დასკვნა

რაც შეეხება საქართველოს საქართველოს ევროპული პერსპექტივის გათვალისწინებით, აღნიშნული სტანდარტების შემოღება მნიშვნელოვანი და პრიორიტეტულია ადგილობრივი საწარმოების საქმიანობის მდგრადი განვითარებისთვის. ამ სახელმძღვანელო პრინციპების ადრეულ ეტაპზე შემოღება ქვეყნისთვის წარმოადგენს შესაძლებლობას, გააუმჯობესოს საქართველოს ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგების და აუდიტის შესახებ კანონით გათვალისწინებული მმართველობის ანგარიშგების წარმოების პრაქტიკა, წვლილი შეიტანოს უფრო მდგრადი და კონკურენტუნარიანი ეკონომიკური გარემოს შექმნაში, რაც საბოლოოდ მეტად მტკიცე და გამჭვირვალე, ევროპული ბიზნეს-გარემოს შექმნას უზრუნველყოფს. ამ სტანდარტების ადრეულ ეტაპზე დანერგვა ევროკავშირთან ინტეგრაციის საფუძველს შექმნის და საწარმოთა მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფს, ასევე გააძლიერებს ინვესტორთა ნდობას და გააჩენს ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღების შესაძლებლობებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კორპორაციული მართვის ღიაობა და ინფორმაციული გამჭვირვალობა საქართველოში: გამოწვევები და სრულყოფის გზები. დისერტაცია. თბილისი 2016 <http://dl.sangu.edu.ge/pdf/kaxaberjgenti.pdf> (შემოწმებულია უკანასკნელად 24.05.2024წ)
2. https://www.cbr.ru/StaticHtml/File/117620/20210712_in-06-28_49.pdf არაფინანსური ინფორმაციის გამჟღავნების რეკომენდაციები სააქციო საზოგადოებისათვის.(შემოწმებულია 27.05.2024)
3. კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობის ძირითადი საკითხები <https://csrgeorgia.com/ka/overview/csr-themes/reporting-and-transparency> (შემოწმებულია უკანასკნელად 24.05.2024წ)
4. "ESG Factors and Growth Technologies" Collection of reports June 22 – 23, 2023 https://esg.etu.ru/assets/files/sbornik-esg-factory-23_compressed.pdf
5. Simenova N N Greening the financial system: a new paradigm for economic development <https://cyberleninka.ru/article/n/ekologizatsiya-finansovoy-sistemy-novaya-paradigma-ekonomicheskogo-razvitiya>
6. "Green Finance in Russia: Creating opportunities for Green investments Analytical Note" <https://documents1.worldbank.org/curated/en/699051540925687477/pdf/131516-RUSSIAN-PN-P168296-P164837-PUBLIC-Green-finance-Note.pdf>
7. ISSB issues inaugural global sustainability disclosure standards 2023 <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2023/06/issb-issues-ifrs-s1-ifrs-s2/>